

Statenstuk 2023-124

NRK rapport 'Op zoek naar de maatschappelijke effecten van de NOM'

Voorgestelde behandeling:

- **Statencommissie op 20 september 2023**
- **Provinciale Staten op 27 september 2023**

Voorstel van het presidium van Provinciale Staten van Drenthe van 5 juli 2023, kenmerk 27/SG/202302088

Behandeld door de heer J. Richardson, telefoonnummer (0592) 36 53 69

Inleiding

De Noordelijke Rekenkamer (NRK) doet onafhankelijk onderzoek naar de effectiviteit, doelmatigheid en doeltreffendheid van provinciaal beleid dat wordt gevoerd door de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. Dit Statenstuk is opgesteld naar aanleiding van de publicatie van het rapport 'Op zoek naar de maatschappelijke effecten van de NOM: Een onderzoek naar de kwaliteit van de door Gedeputeerde Staten verstrekte informatie over de NOM' op 22 mei 2023.

Achtergrond

De Investerings- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM) richt zich op de verdere groei van de Noordelijke regio. De missie van de NOM luidde in 2021: 'de economische structuur in Noord-Nederland duurzaam versterken'. Daar hoorde de volgende visie bij: 'ondernemingen doen groeien'. Sinds 2016 zijn de drie Noordelijke provincies gezamenlijk voor 50% eigenaar en hebben zij doorslaggevende zeggenschap over het investeringsbeleid van de NOM. De overige 50% van de aandelen zijn in handen van het Rijk.

Volgens de NRK staan de werkzaamheden van de NOM op afstand van de provincie. Daardoor is het voor Provinciale Staten volgens de NRK soms lastig om hun controlerende taak goed uit te voeren aangaande de NOM. Het doel van het voorliggende onderzoek van de NRK is het toetsen van de kwaliteit van informatie die Provinciale Staten krijgt aangereikt om de NOM te controleren.

Onderzoeksopzet

De centrale onderzoeksvraag van het NRK onderzoek luidt als volgt:

"Is de kwaliteit van de informatie over de bereikte maatschappelijke resultaten van de NOM aan Provinciale Staten voldoende om hun taken uit te oefenen en in hoeverre draagt het gedeelde eigenaarschap, en de invulling ervan door de provincies, daaraan bij?"

De centrale onderzoeksvraag is in het rapport opgedeeld in viertal deelvragen, welke elk in een afzonderlijk hoofdstuk worden toegelicht.

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is er gebruik gemaakt van de volgende methoden:

- analyseren van documenten, waaronder jaarverslagen, jaarplannen en statuten van de NOM, aandeelhoudersinstructies, verslagen van aandeelhoudersvergaderingen en verslagen van voorbereidende overleggen daarop;
- afnemen van interviews met onder andere medewerkers van de NOM, van de provincies en van (oud-) Gedeputeerden die de NOM in portefeuille hebben (of hadden);
- drie afzonderlijke steekproeven onder bedrijven die ondersteuning van de NOM hebben gekregen;
- analyseren van Staten(commis)sievergaderingen en de informatie over de NOM die in dat verband is gedeeld met Provinciale Staten;
- lezen en analyseren van relevante onderzoeken en evaluaties over ROM's (of vergelijkbare instellingen), hiertoe is het netwerk van provinciale Rekenkamers ingezet.

Het onderzoek kijkt terug op de periode 2016 tot en met 2022, omdat het besluit om in te stemmen met het overnemen van aandelen van het Rijk is voorbereid in 2016 en toen ook is genomen. De overname van de aandelen is geëffectueerd per 1 januari 2017.

Conclusies NRK

In haar hoofdconclusies geeft de NRK aan dat de kwaliteit van de informatie die Gedeputeerde Staten (GS) naar Provinciale Staten stuurden ontoereikend was voor Provinciale Staten om hun controlerende taak uit te voeren. Dit komt door het ontbreken van een goede indicator voor de bijdrage van de NOM aan de versterking van de regionale economische structuur.

De NRK vond geen aanwijzingen dat het gedeelde eigenaarschap en de invulling daarvan, van invloed is geweest op (een verbetering van) de informatievoorziening.

De NRK concludeert dat de NOM vooral informatie bijhield over de output van activiteiten. Voor zover de NOM wel naar het effect keek, hanteerde ze daar een indicator voor die geen betrouwbaar beeld gaf. Provinciale Staten ontvingen weinig informatie over de output op provincie-specifiek niveau.

Aanbevelingen NRK

Op basis van haar bevindingen en conclusies doet de NRK de volgende aanbeveling.

Provinciale Staten, creëer betrouwbaar zicht op de daadwerkelijk opgetreden maatschappelijke effecten van de NOM.

Gedeputeerde Staten, faciliteer Provinciale Staten daarin en bespreek vervolgens aan de hand van de wensen van Provinciale Staten met de NOM hoe het zicht op het maatschappelijk effect kan worden vormgegeven. Koppel dit daarna terug aan Provinciale Staten.

De NRK geeft bij deze aanbeveling twee concrete uitwerkingen mee. Deze worden kort toegelicht.

1. Goede (effect)indicatoren

Op blz. 10 van het NRK rapport, worden in tabel 1 een vijftal suggesties gedaan voor concrete indicatoren die zouden kunnen bijdragen aan een betrouwbaar zicht op de maatschappelijke effecten van de NOM.

De indicatoren zouden volgens de NRK in ieder geval:

- Betrekking moeten hebben op de daadwerkelijk opgetreden effecten en niet de verwachtingen
- Onderscheid kunnen maken tussen een effect op het noorden als geheel en de afzonderlijke provincies
- Minimaal één keer per Statenperiode tegen het licht moeten worden gehouden door Provinciale Staten

2. Informatie uit verschillende, waaronder externe, bronnen

Naast informatie van Gedeputeerde Staten en de NOM, dienen Provinciale Staten ook informatie over de NOM uit externe, objectieve bronnen te ontvangen. Zo raadt de

rekenkamer aan om periodiek een externe evaluatie uit te laten voeren met aandacht voor de daadwerkelijk opgetreden maatschappelijke effecten.

Externe bronnen kunnen zijn: een hoorzitting met experts; werkbezoeken aan door de NOM geholpen ondernemingen; extern steekproefonderzoek onder geholpen ondernemingen (bijvoorbeeld stage- en/of afstudeeropdracht); de Noordelijke Rekenkamer verzoeken om dergelijk onderzoek te verrichten.

Bestuurlijke reactie Gedeputeerde Staten Drenthe

Op pagina 53-55 van het rapport van de NRK wordt de bestuurlijke reactie van Gedeputeerde Staten Drenthe weergegeven.

Hoofdconclusie

GS geven in hun reactie aan dat “de noordelijke sturing en zeggenschap altijd het uitgangspunt geweest is en niet specifiek de provinciale sturing”. Ofwel dat de NOM niet regelmatig provincie specifieke resultaten rapporteert, heeft wellicht met dit uitgangspunt te maken. Daarbij geeft GS wel nadrukkelijk aan altijd aandacht te hebben voor Drenthe in het geheel.

GS geven aan dat het evident is dat de NOM moet bijdragen aan het versterken van de regionale economie, wat ze volgens GS ook doen. GS geven aan het niet eens te zijn met de conclusie dat de kwaliteit van de informatie over de bereikte maatschappelijke resultaten ontoereikend is, maar zien wel mogelijkheden de informatie te verbeteren. GS bieden de mogelijkheid van nadere duiding in mondelinge toelichtingen door de gedeputeerde en de directie van de NOM. Tot slot geven GS aan dat de NOM momenteel samen met de andere Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) onderzoek doet naar verbeteringen.

Aanbeveling

GS geven aan de aanbeveling mee te nemen in een “gezamenlijke zoektocht” naar betrouwbare indicatoren. Daarbij willen zij waken voor te veel rapportageplicht voor de NOM en de bedrijven die haar diensten afnemen.

GS geven aan dat zij in hun brief van 18 november 2022 (kenmerk 46/5.6/2022001789) hebben laten weten dat de NOM samen met de andere ROM's onderzoekt hoe men meer op impact kan rapporteren en de kritieke prestatie indicatoren (KPI's) hierop kan aanpassen.

Advies

1. Gedeputeerde Staten te verzoeken tot afhandeling van de aanbeveling van de Noordelijke Rekenkamer: het faciliteren in het verkrijgen van de informatie die nodig is voor Provinciale Staten om zicht te krijgen op de maatschappelijke effecten van de NOM.
2. Provinciale Staten hun wensen t.a.v. de informatiebehoefte rondom de maatschappelijke effecten van de NOM expliciet kenbaar te maken aan Gedeputeerde Staten.

Beoogd effect

Met het overnemen van het advies borgen PS de implementatie van de aanbevelingen van de NRK.

Argumenten

1. Door het overnemen van de conclusies van GS over de wijze van afhandeling van de aanbevelingen onderschrijven PS het belang van het opvolgen van de aanbevelingen van de Noordelijke Rekenkamer.
2. Door de implementatie van de aanbevelingen en de daaruit vloeiende indicatoren, zijn PS beter in staat om hun controlerende rol uit te oefenen.

Uitvoering

Tijdsplanning

- Statencommissie op 20 september 2023
- Provinciale Staten op 27 september 2023

Monitoring en evaluatie

Volgens het protocol verbonden partijen worden Provinciale Staten jaarlijks geïnformeerd door middel van een jaarverslag en begroting van de NOM. Eind 2023 zal het jaarverslag naar verwachting naar de Provinciale Staten worden gestuurd. Het is de verwachting dat hierin de voortgang is opgenomen over hoe de NOM meer op impact kan rapporteren (uit onderzoek met de andere ROM's).

Extern betrokkenen

Noordelijke Rekenkamer

Bijlagen

Rapport van de Noordelijke Rekenkamer "Op zoek naar de maatschappelijke effecten van de NOM: Een onderzoek naar de kwaliteit van de door Gedeputeerde Staten verstrekte informatie over de NOM" van 22 mei 2023

Assen, 5 juli 2023

Kenmerk: 28/SG/202302088

Provinciale Staten van Drenthe,

mevrouw drs. J. Klijnsma, voorzitter

mevrouw mr. drs. S. Buissink, griffier

Provinciale Staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van het presidium van Provinciale Staten van Drenthe van 5 juli 2023, kenmerk 28/SG/202302088;

BESLUITEN:

- I. Gedeputeerde Staten te verzoeken tot afhandeling van de aanbeveling van de Noordelijke Rekenkamer: het faciliteren in het verkrijgen van de informatie die nodig is voor Provinciale Staten om zicht te krijgen op de maatschappelijke effecten van de NOM.
- II. Provinciale Staten hun wensen t.a.v. de informatiebehoefte rondom de maatschappelijke effecten van de NOM expliciet kenbaar te maken aan Gedeputeerde Staten

Assen, 27 september 2023

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, griffier